



# Vi er et forandringsparti

**Taler**

Audun Lysbakken

**Dato**

10 august 2017

**Sted**

Litteraturhuset, Oslo

**Omstendigheter**

Partiledersforedrag

1 Kjære alle sammen

Tusen takk for invitasjonen. Og takk til Litteraturhuset og Morgenbladet for at dere også i år arrangerer denne foredragsserien, som skaper et rom for noe annet i denne valgkampen.

Invitasjonen til programserien her på Litteraturhuset har fått tittelen «Slik vil vi forandre Norge». Et viktig spørsmål med et underliggende premiss, nemlig at vi faktisk vil forandre Norge. At Norge må forandres. Og mitt politiske engasjement drives av et ønske om forandring.

Det er tid for forandring i Norge.

Det er tid for forandring fordi ulikheten i makt og rikdom øker.

Det er tid for forandring fordi klimagassutslippene ikke går ned.

Det er tid for forandring fordi norsk sikkerhetspolitikk står stille mens verden rundt oss forandrer seg raskt.

Vi lever plutselig i en urolig tid. En brytningstid. Gamle sannheter står for fall, nye muligheter åpner seg. Det er mye som er skremmende i verden rundt oss, men det er også mye som er løfterikt.

25 Verden preges av to store kriser, som også vil forme Norge sin framtid.

Den ene er miljøkrisen, som i et nådeløst tempo ødelegger livsgrunnlaget vårt.

Artsmangfoldet forsvinner, havene fylles med plast og den globale oppvarmingen vil føre til mer livsfarlig ekstremvær, utslettelse av livsviktig matproduksjon og flyktningstrømmer så store at Sylvi Listhaug burde vært vår fremste klimaaktivist.

Den andre er ulikhetskrisen, som river samholdet og tilliten i vestlige samfunn i filler. Etter tre-fire tiår med markedsliberalisme er veksten i Vesten lav, arbeidsløsheten og utryggheten høy og ulikheten i makt og rikdom i noen land i ferd med å nå nivåer fra tidlig i forrige århundre. Den økonomiske eliten beriker seg hemningsløst, mens det kuttes i velferd og fattigdommen vokser.

I vår nære framtid vil disse to krisene måtte løses med en grunnleggende omlegging av det økonomiske systemet. Fra fossil energi til fornybar energi, fra en økonomi basert på å bruke opp ressurser til en økonomi basert på å bruke ressurser om igjen, fra mer marked til mer styring, fra en spekulasjonsøkonomi som gir ulikhet og ustabilitet til en produksjonsøkonomi som gir utjevning og trygghet.

Det er fordi denne store forandringen kommer i verden rundt oss, det haster med å begynne å forandre Norge. For vårt land er jo på vei i stikk motsatt retning.

Den økonomiske politikken til den blå regjeringen handler om å gjenta feil som er gjort i andre land, feil som har bidratt til massiv vekst i forskjellene - deregulering av arbeidslivet, kutt i sosiale ordninger som gir trygghet for de mest utsatte, privatisering av jernbane, fisk og velferd, skattekutt til overklassen i naiv tro på at pengene på magisk vis vil sildre nedover til folk flest i form av flere arbeidsplasser. Iveren etter å leite etter mer olje, stadig lenger nord og inn i mer sårbare områder, er også en åpen fornektelse av klimaendringenes brutale matematikk. Denne politikken for større ulikhet, mer marked og mer fossil energi gjør Norge dårlig forberedt på den forandringen som kommer.

Det er derfor SV sier at vi skal gjøre denne valgkampen til et generaloppgjør med den voksende ulikheten i makt og rikdom. Det er derfor vi har stilt raske kutt i norske utslipp som en forutsetning for å skrive under en avtale om regjeringssamarbeid til høsten. Og det er derfor vi insisterer på at den viktigste motsetningen i vår tid er disse konfliktene om hva slags økonomi og sosial modell vi skal ha, ikke den hysteriske kulturkrigen som nå utspiller seg om

julegudstjenester, fellesdusj, vafler og imamsleiking. At hele første uke av valgkampen ble satt av til en debatt om hva som er mest norsk av brunost og trollpikk, er en avledningsmanøver. Høyresiden er redd for en valgkamp som handler om ulikhet og klima.

Denne uken publiserte SV en rapport som viser at det er dyp folkelig uro over de økende forskjellene i Norge. 61 % av velgerne mener forskjellene har blitt for store.

Tankesmien Agenda har publisert et notat om ulikhetsutviklingen i Norge og Norden. Beregningene gjort der viser at hvis ulikhetene i Norden utvikler seg slik de har gjort siden 1990, vil Norden i 2030 ha ulikhet på linje med dagens Frankrike. Der står ti prosent av de rikeste for en tredjedel av inntektene. Allerede i dag er det sånn i Norge at de ti prosent rikeste eier over halvparten av all formue.

Bak tallene finnes helt ekte mennesker, virkelige liv, vanskelige hverdager. Det finnes mange syvåringer i Norge som ikke får delta på SFO fordi det koster for mye. Unger som må hjem når de andre skal leke, løpe og bygge bånd seg i mellom. Kvinner som ønsker seg full stilling, men som må ta til takke med deltid og dårlige pensjonsutsikter. Unge som ikke kommer seg inn på boligmarkedet fordi de ikke har foreldre med bankbøker til å hjelpe seg. Uføre som aldri får komme på jobbintervju og som knapt har mulighet til å forsørge barna sine fordi de nå har mistet barnetillegget. Eldre med lave pensjoner som opplever at pensjonen blir mindre verdt år for år. Håndverkere som opplever et stadig tøffere arbeidsliv, fordi EØS-arbeidsmarkedet har ført til sosial dumping og konkurranse om å ta jobber til lavest lønn. Arbeidsløse på Vestlandet, eller i Groruddalen og på Søndre Nordstrand, som sliter med å få jobb i det hele tatt. Familier som engster seg for hvordan de skal klare den store gjelden hvis rentene stiger eller boligmarkedet faller, norske husholdninger er blant de mest forgjeldete i den vestlige verden.

Norge er mindre av et likhetssamfunn enn vi liker å tro. Og utviklingen mot et mer polarisert, mer urettferdig og mer utrygt samfunn kan gå fortere enn vi liker å tro. Men det er jo ikke alle de jeg har nevnt nå vi skal bekymre oss for.

Når dere kommer hjem vil jeg be dere alle om å tenne et lys. Et lys for dem som lider. Det er jo så vondt å være rik i Norge. Vi sendte stortingskandidat Nicholas

Wilkinson ut med kamera på Tøyen for å høre om folk hadde medfølelse med Stein Erik Hagen, men merkelig nok var det ingen av dem som helt kunne sette seg inn i hvor fælt det må være å spare 2,2 milliarder på å flytte penger til Sveits.

110

Det har vært gode år for den økonomiske eliten i landet vårt. Med den regjeringen vi har nå, har de på toppen fått 160 ganger mer i skatteutt enn vanlige folk.

115 Å redusere forskjellene handler om rettferdighet. Det er ikke rimelig at noen få skal bli så mye rikere, når det er så mange som deltar i å skape verdiene. Det viser seg dessuten at samfunn med små forskjeller er bedre å leve i for nesten alle, enn samfunn med store forskjeller. Samfunn med små forskjeller har mindre kriminalitet og fattigdom, lengre levealder og større økonomisk vekst enn  
120 samfunn med store forskjeller. Små forskjeller skaper tillit og fellesskap. Små forskjeller er dessuten det som gir oss frihet. Det er vanlig å snakke om velferdsstaten som et sikkerhetsnett, som skal ta imot oss hvis vi faller. Men den er mye mer enn det, den er en trampoline å ta sats på, den skal sørge for muligheter for alle.

125

Økende ulikhet er ikke naturgitt. Visst spiller globalisering, teknologisk utvikling og økt vandring mellom land en rolle. Men det er fullt mulig for demokratiet å ta tilbake makt over økonomien, og få ulikheten ned. Det er et spørsmål om politisk vilje. Og med politisk vilje kan vi også få til rask forandring  
130 i Norge. Før sommeren la SV fram en plan for å få ulikheten i makt og rikdom ned. Den inneholder 35 tiltak, og jeg skal ikke plage dere med alle. Men la meg nevne noen av de viktigste.

Fattigdom er komplekst og krever innsats på mange områder. Men noen grep er faktisk veldig enkle. Vi vet at å øke barnetrygden vil få antallet barnefamilier som lever i fattigdom ned. Hvis barnetrygden hadde blitt økt i takt med prisstigningen de siste tjue årene, ville vi hatt nesten 20 000 færre fattige barn i dag.

140 Barnetrygden er en genial ordning. Den utjevner forskjeller. Noen partier tar til orde for å behovsprøve barnetrygden, altså rette den inn mot de som har lite fordi de som har gode inntekter ikke trenger barnetrygd. Det ville være en stor feil. Vi har mange universelle ordninger i Norge som også gagnar folk med høye inntekter: helsehjelp, skolegang og høyere utdanning er blant disse.

Velferdsstaten er ingen fattigkasse, den er et spleiselag som lønner seg bedre for de fleste av oss en det som ville vært alternativet: en haug med private forsikringsordninger.

150 Det er riktig at vi må få flere inn i arbeidslivet for å bekjempe fattigdom. Men det er også slik at mange barn vokser opp i familier hvor det vil ta tid for mor eller far å komme i jobb. Fattigdom skyldes mangel på penger. Hvis vi virkelig vil at færre barn skal vokse opp i fattige familier må vi øke inntektene deres her og nå.

155

Det fine med barnetrygden og alle andre universelle ordninger, er dessuten at de ikke er fattigdomsfeller. Barnetrygden gir sterke incentiver for arbeid sammenlignet med andre trygdeordninger som man mister om man kommer i jobb.

160

Vi er i ferd med å vinne økt støtte for økt barnetrygd. Det vil bety at mange fattige familier kommer over fattigdomsgrensen, og at alle fattige familier får mer å leve av.

165 I Norge har vi fortsatt høy sysselsetting. Og det er politisk enighet om at høy sysselsetting er viktig både for samfunnsøkonomien, velferdsstaten og for voksnes mulighet til fellesskap og inkludering. Men vi ser dessverre en utvikling i arbeidslivet som uroer meg og som jeg mener vi som politikere må jobbe for å forandre. Den handler om kontroll over arbeidslivet.

170

Altfor mange, særlig kvinner og lavtlønte, jobber i dag ufrivillig deltid. Vi ser også at enkelte bransjer har lovløse tilstander. Bygg- og anleggsbransjen har vi kjent til en stund. Men vi har også fått avdekket tilstander i andre deler av arbeidslivet.

175

Endringene i arbeidsmiljøloven kan virke små, men å åpne opp for mer midlertidighet og mindre faste arbeidsforhold flytter makt fra arbeidsfolk over til sjefene og skaper større usikkerhet for arbeidstakerne.

180 Vi må ta tilbake kontrollen over arbeidslivet vårt. Vi må styrke arbeidsmiljøloven og vi må ta makten over arbeidslivet vårt tilbake fra Brussel. Jeg er sterk tilhenger av europeisk og internasjonalt samarbeid, men jeg skremmes av hvordan EØS-avtalen har medført import av lover og regler som

185 fratar arbeidstakere rettigheter.

Nå er Europa i forandring, britene og Brussel er i forhandlinger om en ny type avtale, da er det jo absurd hvis det fortsatt skal være tabu å diskutere EØS i Norge. Nå burde jo alle norske politikere, uavhengig av EU-syn, i det minste  
190 være villig til å prøve om Norge kan få en bedre avtale med EU.

I fjor vinter ble Stortinget grepet av innstrammingspanikk. Det største problemet med flyktningkrisen var visst integreringsutfordringene for Norge, ikke at folk frøs i hjel på de greske øyene, ble mishandlet og utnyttet langs  
195 flyktningerutene eller sperret inne i krigens Syria på grunn av de stengte grensene i Europa.

Svaret på flyktningkrisen er ikke isolasjon, men solidaritet. Det er den voksende ulikheten i makt og rikdom som ødelegger det beste med landene i Vesten, ikke  
200 minoriteter og mennesker på flukt fra nød og krig. Det er behov for mer solidaritet, ikke mindre. Vi vil ikke at enslige, mindreårige asylsøkere skal få livene sine satt på vent. Vi vil ikke sende flyktninger tilbake til land i krig i strid med FN sine anbefalinger.

205 En god integreringspolitikk handler om god norskopplæring, om sosial utjevning, om et organisert og inkluderende arbeidsliv og gode velferdsordninger. Den handler ikke om hvorvidt flyktninger og innvandrere spiser vafler eller deltar i skolegudstjenesten.

210 Også jeg frykter konsekvensene av dårlig integrering. Men vi kan endre integreringspolitikken. Og mange av løsningene for god integrering er de samme som skal til for å få forskjellene ned: et regulert arbeidsliv, en sosial boligpolitikk, områdeløft for utsatte bydeler og nabolag, norskopplæring for alle som trenger det og en likestillingspolitikk som legger opp til at kvinner skal være i arbeid -  
215 ikke betales for å gå hjemme.

Et fjerde område jeg mener vi må gjøre noe med for å bremse ulikhetsutviklingen, er boligmarkedet. I deler av Norge er det i dag svært vanskelig for unge, single og lavtlønte å komme seg inn på boligmarkedet. Bolig  
220 er blitt et yndet investeringsobjekt, og mange forretningsmenn investerer heller i bygårder enn i arbeidsplasser. Aldri har så lite av investeringene i Norge gått til produktivt næringsliv som nå.

225 Når boligmarkedet er helt overlatt til markedøkonomien, kan en endret rente eller et fall i boligprisene gjøre ubotelig skade for mange som akkurat har klart å kjøpe seg en bopel. Samtidig som andre sperres ute fra boligmarkedet. Vi kan ikke ha et boligmarked som skaper en så sårbar privatøkonomisk situasjon for så mange uansett om det er økonomisk oppgang eller nedgang i landet.

230

Det er mulig å fikse boligmarkedet slik at det begynner å fungere for alle. Vi må legge om skattesystemet slik at det blir mer gunstig å investere i arbeidsplasser enn i eiendom. Det er på tide at også ungdom som ikke kan få startkapital fra banken til mamma og pappa får en sjanse. Det er på tide å bruke staten sine muskler til å bygge nok og riktige boliger. Vi vil at bolig skal være noe å bo i, ikke noe å spekulere i.

Et femte område jeg vil trekke fram, er at vi stanser salget av det vi eier sammen. Før ville norske politikere bygge landet. Nå vil regjeringen selge mest mulig. De gjennomfører en storstilt auksjon på alt fra naturressurser, jernbane og veiutbygging til velferden vår.

Selv havet vårt er til salgs. Det er både kortsiktig, distriktsfiendtlig og fremmer forskjeller. Noen få eiere har fått monopol på fiskeressursene våre og lar ungdom som vil inn i fisket i stikken. Når fiskekvotene samles på stadig færre hender, taper kystfiskerne og lokalsamfunn langs hele kysten vår.

Den aller viktigste innsatsen vi kan gjøre for distriktene er å la folk fortsette verdiskapingen og ikke tvinge dem til å flytte til byene gjennom å konsentrere arbeidsplassene der. Da må vi som politikere sørge for rammebetingelser som opprettholder arbeidsplassene. Salget av Norge bidrar ikke til det.

Da må også jernbanen være felleseie. Jeg vil ikke at den skal frakte utbytte ut av landet. Det vi trenger i dette landet, er investering i jernbane, ikke privatisering av jernbane.

Jeg vil heller ikke at vi skal auksjonere bort velferdstjenestene våre. Som mange av dere sikkert har sett, har profitt på velferd vært en viktig debatt så langt i valgkampen. Vi har åpenbart provosert mektige krefter ved å kreve at velferdskronene faktisk skal gå til velferd.

260

Vi vet at det allerede er bygd store formuer på barnevern og asylmottak i Norge. Noen vil ha det til at vi driver ideologisk krigføring. Men vårt forslag er  
265 populært, fornuftig og egentlig ganske enkelt. Vi vil at hver eneste krone foreldre betaler til barnehagen skal gå til barna, hver eneste krone våre eldre betaler til sykehjemmene skal gå til å drive sykehjem, hver krone skattebetalerne bruker på barnevern skal gå til trygghet, hver krone staten gir til asylmottak skal gå til beskyttelse.

270

Og profitt i velferden er ikke en hjelpende hånd til kvinnelige gründere. Tvert imot innebærer det at stadig flere offentlige kroner går til store velferdskonserner, og pengene kan ende opp både hos oppkjøpsfond og i skatteparadiser. Det som derimot er sikkert er at blant dem som taper på lavere  
275 lønnsnivå og færre ansatte for å finansiere profitten, finner vi veldig mange kvinner. Vårt nei til profitt i velferden er god kvinnepolitikk!

Det handler faktisk om hva slags velferdsmodell vi skal ha i framtiden. Velferden er ikke til for å tjene penger, den er til for å tjene folk.

280

Også skolepolitikken er en avgjørende del av den store forandringen som må til for å få forskjellene ned.

SV har alltid vært opptatt av å starte med de minste. Vi har skrytt mye av hva vi  
285 fikk til på barnehagefeltet, og dere skal få slippe å høre mer selvskryt om det nå. Jeg skal imidlertid få lov til å skryte litt av våre planer for skolen. Etter mange års kamp blåser nå vinden vår vei i skoledebatten.

Vi vil ha en skole som ikke gir opp et eneste barn. Vi vil ha en skole der hvert  
290 eneste barn kan lære, lykkes og trives enda så ulike de er. De fremste skoleekspertene i landet, ja til og med flertallet på Stortinget, sier nå at det er på tide å kvitte seg med overflatelæring og testhysteri. De sier vi må skape en skole med et breiere syn på læring og kunnskap, en skole som ikke bare lærer ungene våre å reprodusere noe til neste test, men lærer dem å lære, å finne og bruke  
295 kunnskap - slik at de er forberedt til både arbeidslivet og selve livet.

Jeg er helt sikker på at framtidsskolen er løsningen for mindre forskjeller og muligheten til bedre liv. Og jeg vet at dette er noe vi kommer til å få til.

Framtidsskolen er:

300

1. Flere lærere
2. Tillitsreform i skolen
3. En mer praktisk og variert skoledag

305

Flere lærere er det aller viktigste for å skape en enda bedre skole. I dag er mange klasserom overfylte. Det betyr rett og slett for lite tid til hvert enkelt barn. Skolen skal handle om ungene, da må det være nok tid og oppmerksomhet til hvert enkelt barn.

310

Vi vil gi elevene en garanti om at det skal være maksimalt 15 elever pr lærer på første til fjerde trinn, og maks tjue på femte til tiende. Det er et krav SV og norske lærere står sammen om og vil bety slutten på overfylte klasserom.

315

Vi vil også gi lærerne større tillit. Hvis lærerne skal ha tid og mulighet til å følge opp hver enkelt elev, må de også få tillit til å gjøre jobben sin. Lærerne bruker altfor mye tid på å måle, fylle ut skjemaer, teste og rapportere.

320

Jeg har også lyst til å trekke fram verdien av en mer praktisk og variert skoledag. Vi lærer forskjellig, og vi trives med forskjellige ting. Noen lærer best av å lese en bok. Andre lærer best gjennom å få gjøre noe praktisk. Vi må gjenreise respekten for praktisk læring i skolen, ha mye mer tid til praktiske fag, til praktisk og aktiv læring, til kunst, kultur og kreativitet.

325

En slik skole kan være et viktig redskap i kampen mot ulikheten. Den vil gi likere muligheter, og bedre resultater. Den vil sørge for at de som lærer best teoretisk og praktisk møtes med den samme respekten, at hjelp med skolearbeidet, god helse og en gratis og god dag skoledag blir tilgjengelig for absolutt alle barn i Norge!

330

Litteraturhuset inviterte oss i denne programserien til å si noe om hva vi skal med kultur. Man skulle ønske spørsmålet var overflødig, men det er forstemmende nok ikke det. Kulturfeltet behandles politisk altfor ofte som et slags garnityr eller ornament, og ikke som egentlig politikk. Det er problematisk.

335

Kunsten og kulturen har en viktig egenverdi, og den offentlige kulturpolitikken må tuftes på at kultur er en vesentlig del av velferdsstaten. Det er politisk bred enighet om at vi skal ha skole, sykehus og velferdsordninger. Men å legge til rette

for et aktivt kulturliv er også en viktig offentlig oppgave.

Politikken må frigjøres fra kravet om at kunst skal medvirke til å oppnå instrumentelle og samfunnsmessige formål. Kulturlivet har store ringvirkninger som også gir samfunnsøkonomiske argumenter for å bruke mer offentlige midler til kultur. I tillegg til sin egenverdi har kunst og kultur betydning for helse, sosialt fellesskap, inkludering og læring. Et godt kulturtilbud er viktig for å skape levende lokalsamfunn og er dermed også god distriktpolitikk. Levende samfunn trenger levende kulturliv, folkebiblioteker, kulturskoler, museer og andre lokale møteplasser.

Gjennom historien har kulturlivet spilt en helt vesentlig demokratisk rolle for ytringsfriheten og som korrektiv til det bestående og til oss politikere. Kunstnerne har opp igjennom historien hatt stor betydning for samfunnsutviklingen. Troen på at kulturen skal leve av luft, kjærlighet og frivillighet alene er ikke bare en hån mot kunstnere og kulturarbeidere, men vitner også om historieløshet. Gode samfunn trenger et rikt og mangfoldig kulturliv, og samfunnet må derfor også ta sin del av ansvaret for det. Vi mener derfor at vi må gjeninnføre kulturløftet med reelle løfter om penger til kultur.

Verden er i rask endring. Det tror jeg mange ser. I Europa og USA ser vi høyrepopulister på fremmarsj, og forskjellene mellom vanlige folk og de med makt og penger øker. Vi er vitne til terroranslag, både i Midtøsten og i Europa. Krigen i Syria fortsetter, og Tyrkia, som er vår NATO-alliert, beveger seg mot diktatur. Vi ser også at Kina og Asia er i ferd med å utfordre USAs økonomiske dominans. Vi går mot en verden der USA ikke lenger er like dominerende. Og i denne usikre verden er det Donald Trump som styrer landet som skal garantere for vår sikkerhet.

Der de fleste bare for få år siden latterliggjorde SVs standpunkt om en uavhengig utenrikspolitikk, følger nå flere etter. Espen Barth Eide, fra partiet med NATOs generalsekretær, sa til Klassekampen at vi måtte se oss om etter nye venner. Utenriksforsker Henrik Thune sa det samme. Vi kan nemlig ikke sitte stille når verden er i endring.

Dagens situasjon viser at den såkalte «tredje vei» i utenrikspolitikken plutselig er aktuell igjen. For å unngå å bli en brikke i et spill mellom USA og Russland, for å unngå å bli dratt inn i nye kriger som bidrar til ustabilitet, for å fortsette å

380 være en pådriver for internasjonalt samarbeid i FN, må vi nå manøvrere oss til  
en egen og uavhengig posisjon i utenrikspolitikken. Vi kan ikke la Donald  
Trump tenke for oss. Vi må kunne tenke selv, også i utenrikspolitikken.

Hva betyr det i praksis? På kort sikt har jeg lansert 4 tiltak vi kan gjøre på dag én  
385 i en ny regjering, som vil bidra til en politikk for avspenning og fred, og som er  
mindre uavhengig av USA:

1. Å trekke norske styrker ut av den USA-ledede operasjonen i Syria og Irak.
2. Å delta i forhandlinger om et atomvåpenforbud som en ny meningsmåling  
390 viser at et stort flertall av den norske befolkningen ønsker.
3. Å sende de amerikanske soldatene på Værnes hjem
4. Å si nei til norsk deltagelse i NATOs rakettskjold.

Langsiktig mener jeg vi må jobbe for mer nordisk forsvarssamarbeid, prioritere  
395 forsvar av Norge istedenfor å krige i utlandet, og bruke pengene på eget forsvar  
heller enn et NATO-rettet forsvar, blant annet gjennom å kutte antallet nye  
jagerfly og heller satse på hæren, kystforsvaret og beredskap i nord. Vi bør også  
ta et internasjonalt ansvar gjennom å stoppe vår våpeneksport til  
undertrykkende diktaturer som Saudi-Arabia.

400 Klimaendringene er en eksistensiell trussel mot hele vår sivilisasjon. Til tross for  
at vi må kutte drøyt 20 millioner tonn CO<sub>2</sub> innen 2030 for å overholde våre  
internasjonale forpliktelser, ser vi at utslippene nærmest har stått stille i denne  
regjeringsperioden, og regjeringen har avskaffet nasjonale utslippsmål.  
405 Utslippene gikk ned under rødgrønn regjering, men også da stod vi ofte aleine i  
kampen for en ny kurs og opplevde selvsagt ofte at vi ikke vant gjennom. Norsk  
klimapolitikk har for lenge vært preget av løfter om utslippskutt i en fjern  
fremtid. Vi vil kutte nå. Fordi det haster.

410 I dag snakker dessverre mange statsledere uforståelig om kvoter, tonn og  
«fleksible mekanismer», og viser i handling at klimakrisen er langt nede på  
listen over oppgaver de prioriterer.

Du får ikke grønne samfunn hvis du ikke også tenker rødt.

415

For det første: Vi utvikler ikke teknologien og energien som trengs hvis  
markedet får styre. Oljedirektørene og aksjonærene på verdens børser tenker

420 først og fremst på kortsiktig inntjening. Miljøkampen handler om å ta langsiktig ansvar. Det er bare demokratisk styring som kan få til snuoperasjonen fort nok. Vi må kutte ut bruken av fossil energi, bruke fellesskapets muskler og penger til å bygge ut fornybar energi, styre til fordel for moderne teknologi og industri og regulere markedene slik at en økonomi basert på at ressursene kan brukes om igjen vinner over en økonomi basert på bruk og kast.

425

For det andre: Vi klarer ikke en så stor omstilling uten rettferdig fordeling. Klimaendringene rammer verdens fattige, mens noen få på toppen tjener stort på å ødelegge jorden. De som har minst i verden vil aldri akseptere at de skal nektes utvikling for å løse klimakrisen.

430

Derfor må landene med størst historisk ansvar kutte mest. Og det samme gjelder i Norge. Hjelpepleieren, renholderen og industriarbeideren må få se at alle tar ansvar, vi løser ikke klimakrisen ved å akseptere arbeidsløshet eller kutt i offentlig velferd. Når vi skal øke miljøavgifter må vi samtidig gjøre skattesystemet mer rettferdig, så ikke de med minst taper. Når vi skal investere i ny miljøteknologi må vi sørge for at den skaper arbeidsplasser for de mange, ikke bare overskudd for de få.

435

Vi utvikler oss mot stadig mer ekstremvær, økt havnivå, tørke, sult og store flyktningstrømmer. De som rammes hardest, er de fattige i verden. Også i Norge opplever vi stadig farligere vær og større økonomisk ustabilitet som følge av klimaendringene. Det er allerede funnet mer olje, kull og gass i verden enn vi kan brenne hvis vi skal unngå katastrofal global oppvarming. Derfor må vi slutte å lete etter ny olje, stoppe oljekappløpet i Arktis og ta virkeligheten inn over oss: Vi må kutte klimautslippene, og olje og gass må bli liggende.

445

SV har nylig lagt fram en konkret plan for å kutte utslippene med 3 millioner tonn. Det skal vi gjøre blant annet gjennom å redusere biltrafikken i byene, satse på tog fremfor fly og sørge for at 9 av 10 biler som selges i 2021 er nullutslippsbiler. Ingen framtidig regjeringserklæring kan skrives uten ambisiøse mål og konkrete løsninger for hvordan det skal kuttes i utslipp.

450

Foreløpig er det mennesker med god råd som har nytt godt av avgiftsfritaket på Tesla. Selv med kraftig subsidiering er det bare et fåtall som har råd til å kjøpe en slik bil. Elbilpolitikken er likevel riktig, fordi den bidrar til teknologiutvikling klimaet trenger. Etter hvert vil utslippsfrie biler bli et alternativ for stadig flere.

455

Det er altså ikke noe automatisk fordelingseffekt i miljøavgiftspolitikken.  
460 Derfor trengs en aktiv fordelingspolitikk i tillegg. I vårt alternative budsjett går vi for eksempel inn for økninger i mange miljøavgifter. Bensin, strøm og flyreiser blir dyrere hvis vi får bestemme. Dette vil gå mest ut over de som har minst. Derfor kombinerer vi avgiftspolitikken med en mer rettferdig skattepolitikk. Mens de som har høye inntekter og formuer får høyere skatt,  
465 reduserer vi skattene for de med lave og vanlige inntekter. Har du en normal eller lav arbeidsinntekt, vil den røde fordelingspolitikken sørge for at du ikke taper når de grønne skattene øker. Og forurenses du mindre, tjener du på det.

I SV flyter altså to idétradisjoner sammen. Den sosialistiske som står for en mer  
470 rettferdig fordeling av makt og ressurser, og den grønne som står for at mennesket må respektere naturen sine tålegrenser.

Vi står dessuten i en demokratisk sosialistisk tradisjon, som vi er stolte av, og som har skilt oss fra den kommunistiske venstresiden og som fortsatt skiller oss  
475 fra dem som ikke er villig til å inngå kompromisser for å få til gradvis endring.

For det tredje er vi et forandringparti. Se hva som skjer med venstresiden i Europa og USA. Det sosialdemokratiet som har akseptert markedsliberalismen er i tilbakegang, og en ny venstreside er på frammarsj. Venstresidens rolle kan  
480 ikke være å forsvare status quo, den må være å kjempe for forandringen som trengs for å løse klimakrisen og ulikhetskrisen.

I løpet av få år har en ny, radikal venstreside blitt en maktfaktor i mange av landene rundt oss. Det er en del som skiller disse partiene og bevegelsene.  
485 Jeremy Corbyn har tatt et etablert maktparti til venstre, og det samme forsøkte Bernie Sanders. Podemos i Spania og Jean-Luc Melenchons La France Insoumise er helt nye partier. Syriza i Hellas, de venstregrønne på Island og Sosialistpartiet i Nederland er partier fra SV sin partifamilie i Europa.

490 De viktigste kjennetegnene har de til felles:

Alle har de blitt jevnstore med, eller større enn, det tradisjonelle sosialdemokratiet. De viser at potensialet for forandring i vår tid ikke bare kommer fra høyrepopulismen, men fra en ny venstreside som gir misnøyen som  
495 finnes blant så mange mennesker en helt annen retning.

Alle har de rettferdig fordeling som en hovedsak. Alle står de for en ny og modig økonomisk politikk, for omfordeling, for at fellesskapet skal ta makten over økonomien tilbake fra markedet, for et arbeidsliv med trygge jobber og for mer felles velferd.

Alle er de grønne. De vil avslutte fossilalderen, og legger vekt på hvor avgjørende rettferdig fordeling og mindre markedsrett er for å få det til.

Alle er de kompromissløse på grunnleggende liberale og feministiske verdier. De viser at man ikke trenger å gi etter for høyrepopulismen i den såkalte verdipolitikken for å vinne fram, men forsøker i stedet å vise at den grunnleggende konflikten i våre samfunn ikke handler om kultur, men om fordeling.

SV er en del av denne nye venstresiden. Vårt mål er å gjøre den til en maktfaktor også i Norge.

Det er fordi vi er et forandringsparti vi har stilt fem tøffe krav for å gå inn i en ny regjering. Kommer venstresiden til makten i høst må vi vise folk at det går an å få til noe stort. De fem kravene er:

Et skikkelig løft for barnetrygden

Slutt på profitt i barnehager, barnevern og asylmottak.

En nasjonal lærernorm som skal gjøre overfylte klasserom til historie i norsk skole.

At oljedirektørene holdes vekke fra Lofoten, Vesterålen og Senja og andre sårbare områder. Og at det skal kuttes tre millioner tonn CO2 de neste fire årene, så Norge endelig får et taktskifte i klimapolitikken.

Og at Norge skal skifte side i FN, og støtte arbeidet for et internasjonalt atomvåpenforbud.

Alle som stemmer SV skal vite at vi virkelig vil få til forandring hvis vi får makt, de fem kravene er vår forpliktelse og vi kommer ikke til å skrive under en avtale

uten at vi får det til.

Det er to veier til en ny regjering. Et samarbeid mellom Ap og sentrum. Eller et samarbeid hvor Ap er avhengig av SV.

540

Et sentrumsprosjekt vil ikke gi den forandringen Norge trenger.

Derfor er vårt mål for dette valget veldig enkelt: et så godt valg for SV at et nytt flertall blir avhengig av oss.

545

Norge trenger en ny regjering, og vi stiller derfor ikke en eneste betingelse for å felle H/Frp-regjeringen. Men Norge trenger også en ny retning. En som svarer på de store utfordringene i vår tid, og ruster Norge for framtiden.

550

En retning for rettferdig fordeling og mindre ulikhet.

En retning for en fornybar og moderne økonomi og mindre klimagassutslipp.

En retning for et Norge uavhengig av Donald Trump.

555

Etter mange år med motgang er SV igjen et parti i vekst. Vi har det høyeste medlemstallet på ti år, og utviklingen på målingene er lovende. Hvis du stemmer SV 11.september, eller hjelper oss i valgkampen, vet du hva du bidrar til: forandring i Norge.

560

Det er tid for forandring.

Takk for oppmerksomheten, og godt valg!

565

**Kilde**  
sv.no

**Emneoversikt**  
Foredrag, Partipolitikk, SV, Sosialisme, Venstresida

570

**URI**  
<https://www.virksommeord.no/tale/vi-er-et-forandningsparti>